

NEODVISNOST

Izhaja tedensko — Velja po pošti dostavljen: na mesec
Din 6.—, za tujino na mesec Din 10.— — Oglasi po tarifi

Tednik za vsa javna vprašanja

Uredništvo in uprava: Maribor, Ulica 10. oktobra — Telefon:
26-16 — Rač. pošne hran. 17.160 — Rokopisov ne vračamo

Problemi se zgoščujejo, interesi se križajo in silijo vsakogar, da se opredeli

V štiristolpnem uvodniku predzadnje številke smo opozorili na nazadovanje fašizma in omenili Degrellov poraz v Belgiji, velik odpor španskega ljudstva in splošno pojemanje fašistične ofenzive ter smo optimistično, z vedrim pogledom v bodočnost zaznamovali prehod demokracije v ofenzivo, v napad.

Lepa lastnost je tak optimizem, tako svetlo gledanje na razvoj dogodkov v svetu. In tudi koristen je optimizem.

Lepe so Beneševe besede, s katerimi je izrazil vero v bodočnost Evrope: »Mislim, da bo v Evropi obdržan mir.«

Toda naj nas optimizem ne zavede v zanesenjaštvo! Demokrati vse preveč radi verjamemo v lepo in dobro, vse preveč se zanašamo. Politična kronika namreč priča, da fašizem ne počiva, temveč dela in se pripravlja. Še vedno obstojajo njegove centrale in podružnice. Še vedno potujejo njegovi diplomati po svetu in zastružujejo mednarodne odnose. Še vedno hodijo ogleduhi in prišepetovalci med ljudstva vsega sveta.

V Bruxellesu je zmaga ljudska demokracija. Toda Degrellovi prijatelji imajo še mnogo denarja. V Španiji se je obrnilo na bolje, toda fašisti prihajajo spet v ofenzivo: tudi za Franca imajo ti prijatelji dovolj denarja...

Baje se bo zveza Rim — Berlin še trdneje sklenila in si kar razdelila območje za politično in gospodarsko ekspanzijo. Fašizem gradi linijo Varšava — Budimpešta — Francija opozarja Poljsko in Romunijo na čut dolžnosti do Francije in Male zveze. I. t. d. ...

Svetovni fašizem je med seboj prav tako trdno povezan kakor mednarodni kapital. Silna je njuna moč in številni so njuni slugi.

Svetovni problemi se zgoščujejo, zapletajo in zdaj tu zdaj tam planejo na dan. Vršijo se borba dveh sil. Diktatura, teror, vojna, beda, izkoriščanje: fašizem — svoboda, napredek, mir: demokracija. O zmagi ne bo odločala poštenost in pravica, temveč moč, sila.

Zgoščujejo se problemi, vedno ostreje si stopajo nasproti različni interesi množic in mogočnejšev. Vedno ostreje se pojavljata v vsem javnem življenju dva tabora.

Ne vdajajmo se torej zanesenjaštvu! Bolje je, da žrtvujemo na oltar ljudske demokracije sto odstotkov svojih sil, pa čeprav bi bilo morda dovolj le petdeset. Naša moč, sila, prožnost, aktivnost — le ta naj bo temeljna skala našemu optimizmu!

Naše gibanje

Slovensko kmečko-delavsko gibanje je ljudsko gibanje. To je gibanje slovenskega naroda za politične in socialne pravice. Slovenski narod tvorijo delovni stanovi: kmetje, delavci, nameščenci, obrtniki in izobraženstvo. Kmetje tvorijo 60 odstotkov slovenskega naroda. Kljub tako velikemu številu pa slovenski kmet ni politična sila. Kmet mora postati močan političen činitelj. Treba je, da stopijo kmetje na čelo naših občinskih delovnih odborov, če ne gre za pretežno delavske kraje.

Delavec je bil politično samostojno organiziran. Pomešan med kmetjskim življenjem, je vodil politiko brez ozira na svojo kmečko okolico. Iztrgal se je iz narodnega življenja. Zato ni mogel obdržati doseženih položajev pred navalom svojih neprijateljev. Od leta 1924.—25. je slovensko delavstvo v stalni defenzivi in stalno izgublja. Delavstvo je pravzaprav izrinjeno iz političnega polja na zgolj strokovno polje. In tudi na tem polju udarce! Delavskim zbornicam so postavljeni komisarji, volitve se ne skličejo, obratni zaupniki niso več gotovi svojih funkcij, čeprav so pravilno izvoljeni, strokovne organizacije so zelo okrnjene v svojem delu. Delavske strokovne zadeve se da braniti le na političnem polju. Slovenski delavec je tako tesno povezan z ostalimi delovnimi stanovi, da se da delavske zahteve uresničiti le v skupnosti z zahtevami ostalih delovnih stanov.

In kar velja za delavstvo, to velja za nameščenstvo. Tudi ono prodaja svoje delo in je torej proletariat. Pri obrtništvu je treba ugotoviti več stvari. Razbitost v vrstah obrtnišтва je posledica socialne različenosti v tej ljudski plasti. Večji obrtniki so naravno bližje industrijski gospodi. Tudi v obrti se namreč vrši proces diferenciacije: Nastaja velika obrt in pa revna obrt. Poleg tega posega tudi industrija v obrt. Večino obrtnišтва moramo uvrstiti med malo obrt. To obrtnišтво se je približalo našemu ljudskemu gibanju radi potrebe, nasloniti se na kmeta in delavca. Obrtnišтво išče zaveznika in kmet in delavec sta naravna zaveznika.

Izobraženstvo je bilo včasih privilegirani stan. Danes je izenačen s proletariatom in išče zaveznikov. Opažamo ogromen duhovni preokret. Izobraženstvo postaja danes del naroda, postaja napredna narodova sila.

Protiljudske sile so številčno šibke. Morda obsegajo 5 odstotkov prebivalstva. Kljub temu delajo, kar hočejo. Zato je treba organizirati gibanje. Treba je neprestano poglobljati delo, treba je tesne organizacijske izgraditve, treba je določiti zahteve vseh ljudskih plasti, treba je scentralizirati in zbrati vse napredne narodove sile. Ne bomo se pre-

Baskijci — žrtev tujih interesov

Tudi sedaj, ko se bije v Španiji boj med demokracijo in nazadnjaštvom, so se Baski, čeprav zelo verni katoličani, brez izjeme pridružili vladi republike, ki jim je dala popolno samoupravo, da se bojujejo proti nacistom, ki bi jim hoteli zopet odvzeti narodne svoboščine in jih pošpaniti. Razvoj državljanske vojske jih je odrezal od ostalih republikanskih čet, zato so že ves čas navezani sami nase. Vendar so se bojevali tako junaško, da niso samo ohranili svoje domovine vsaj v večini svobodne, ampak so celo še napredovali.

Morda se ta položaj ne bi bil spremenil, ako se frankovcem, posebno pa

Nemcem, ne bi bilo zahotelo baskijskega železa, pirita, premoga in njihove industrije, ki bi dobro služila obojem za oboroževanje. Zato so se vrgli pred dve-ma tednoma kakor zverji na Baske in res dosegli, da so se morali junaški branilci svoje narodne svobode umakniti prav do okolice glavnega mesta Bilbao. Vendar so morali frankovci in Nemci plačati vsako ped baskijske zemlje z ogromnimi žrtvami. Baski se bojujejo do zadnjega moža. Grozodejstva nacistov, ki rušijo tudi nezavarovane kraje in moré žene, otroke in starce, so vzbudila po vsem svetu silno ogorčenje.

RIBIŠKE ŽENE SO USTAVILE FAŠISTIČNI POHOD NA BASKIJSKI FRONTI.

Ljudstva vseh dežel težko pričakujejo izida fašistične ofenzive na Baskijce in Bilbao. Francova vojska je skušala Bilbao obkrožiti in ga popolnoma odrezati od ostale republikanske Španije. Zavzela je že Durango in Gerniko, od tod pa je hotela prodreti do morskega mesta Bermeo. Toda bermejski pristaniški delavci in ribiči so z ženami in otroci začeli gverilski boj in nagnali fašistične vojake v morje. Posebno so se izkazale žene, ki niso hotele zapustiti mož in so boje in v neurejenih gruclah od vseh strani napadale sovražnike. — Položaj na vsej

baskijski fronti se je zboljšal, ker je republikanska vlada poslala nove čete Baskijcem na pomoč.

Fašistično usmerjeno časopisje poroča, da je pustila republikanska vlada Baskijce na cedilu, da se v ogroženem Bilbao koljejo med seboj katoliki, komunisti in anarhisti ter da katoliki žele skleniti s Francmom sporazum. Vedeti pa moramo, da so Baskijci star katoliški narod in da nekaterim ne gre v račun, da bi se katoliško ljudstvo odločilo za zvezo z levičarji in proti stanovskemu fašizmu...

ZMAGA DEMOKRACIJE NA JAPONSKEM.

Samozvana japonska generalska vlada je doživela v nedeljo pri volitvah strahoten poraz. Njena fašistična stranka, ki jo je ustanovila, da bi se na njo oprla, je dobila od več kot 400 poslancev, kolikor jih je bilo izvoljenih, samo 19. Naravno bi bilo, da bi sedaj samozvana generalska vlada odstopila, a njen predsednik je ošabno izjavil, da na to niti ne misli. Vendar je tudi japonski narod za demokracijo.

DELAVNOST NEMČIJE IN ITALIJE.

Delavnost nemške in italijanske diplomacije je bila tudi v zadnjih osmih dneh zelo velika. Komaj je zapustil Italijo pruski ministrski predsednik general Göring, že je prišel tja nemški zunanji minister baron Neurath, v prihodnjih dneh pa pričakujejo v Rimu obisk nemškega vojnega ministra generala Blomberga. Italija in Nemčija kujeta skupne načrte za svojo politiko v Evropi in po ostalem

pirali o tujih ideologijah: o delavski-marksistični in hrvaški-kmečki! Potrebe slovenskih delovnih stanov nam narekujejo eno ideologijo: boj slovenskega delovnega ljudstva za politične in socialne pravice. Danes moramo iti preko vsake osebne užaljenosti, preko trme in stremušstva! Ali si star ali si mlad — enotnost je potrebna! Slovenci smo, ne le po besedi, temveč tudi po političnem delu! Poleg slovenskega jezika je treba

svetu. Poskušali bosta vse, da uresničita svoje imperialistične načrte. Zelo zanimivo pa je, da se Avstrija le noče popolnoma ukloniti volji Rima in Berlina, in išče še vedno sredstev, kako bi se odmaknila in rešila nevarnosti, ki ji od tu grozi. Avstrija bi rada ustvarila blok z Madžarsko in Češkoslovaško, ki bi ji daljal oporo za izmikanje iz objema Nemčije in Italije. Ali ji bo to uspelo ali ne, bo pokazala šele bodočnost.

KRONIKA.

Baje bo podpisan tudi kulturni sporazum med Nemčijo in Italijo. — V francoskem parlamentarnem odboru je zunanji minister Delbos poročal o jugoslovansko-italijanski pogodbi, za katero so se poslanci zelo živo zanimali. — V mnogih italijanskih kinih se predvaja filmska reportaža o obisku g. Ciana v Beogradu.

— G. general Goering je potoval 2. maja iz Italije v Nemčijo preko Slovenije. Tako poroča »Politika«.

čiste slovenske ljudske politike! V slovenski ljudski politiki moramo upoštevati moč socialnih razlogov. Na osebnost velikega voditelja, ti razlogi nas družijo! Ti razlogi nam narekujejo enotnost v delu! Zato more vmeševanje od zunaj v naše razmere pač zavreti to naše gibanje, ne more pa ga obrniti ali uničiti.

Naročite „Neodvisnost“

Domača politična kronika

Predsednik bivše Samostojne demokratske stranke Adam Pribičević je na agitacijskem potovanju v Banji, Liki in Kordunu. — Pristaši bivše Zemljoradniške stranke iz Vrbaske banovine so se na zborovanju v Banjaluki izrekli za enoten nastop z vsemi demokratskimi skupinami. — V Batajnici se je vršilo zborovanje S. D. S., ki se je tudi izrekla za K. D. K. in manifestirala za prijateljstvo s Francijo in Češkoslovaško. — Na zborovanju J. N. S. v Splitu bodo govorili gg. P. Živković, Jovo Banjanin, dr. Kramer in dr. Andjelinić. — »Lloyd« poroča, da je pred nekaj dnevi obiskal dr. Maček Rogaško Slatino. —

ARETACIJE V RUSIJI.

Zadnje aretacije pomenijo razbitje poslednjih ostankov trockističnih tajnih organizacij, ki so z atentati, sabotažami in umori delale nered v državi. — Teorija vojnega komunizma in svetovne revolucije po vsem svetu naenkrat, kar je zagovarjal Trocki, je propadla. Petletka, ki je Trocki ni odobral, je pokazala že 1928. uspehe. Trocki je izgubil zaupanje množic. Njegovi pristaši so začeli delati tajno proti režimu. Ko je v Nemčiji zavladal fašizem, je našel Trocki v njem zaveznika. Trockisti so postali orodje fašizma in tisoče je bilo železniških nesreč, žrtev v industriji in milijonska škoda v denarju. Namen vsega tega je bil: zanesti zmedo v promet in industrijo, v primeru vojske odpreti deželo tujim vojakom in se polastiti vlade.

ZAKAJ SE JE PAPIR ŽE TRIKRAT V TREH MESCIIH PODRAŽIL?

Papir ni luksuz, temveč življenska potreba vsakega kulturnega naroda. Zato ima ljudstvo pravico do cenene papirja, šolarji in dijaki pa do brezplačnega. Ceneni papir je eden izmed pogojev za cenene knjige, časopise, zvezke. Papir vseh vrst pa se je v zadnjih treh mescih trikrat podražil! Domače tovarne so zahtevale visoko carino za uvoženi papir, češ, da je to pogoj za razvoj domače industrije. Domača papirna industrija se je razvila, se kartelirala, meje pa so ostale za tuj papir skoro zaprte. Kljub carini v zlatu in vseh prevoznih stroškov pa je naš papir enako drag kakor tuj! Naše papirne tovarne pa delajo baje še vedno z izgubo...

Prava demokracija ne bo samo politična, pač pa tudi gospodarska in socialna.

Masaryk.

UPRAVA VAS PROSI, da upoštevate: vsak opomin stane 50 par, petsto opominov stane 250 Din. Petsto nerednih plačnikov oškoduje torej »Neodvisnost« za 250 dinarjev, če dela z opominjanjem sploh ne šteje! Kdor torej želi »Neodvisnosti« popoln uspeh, bo plačeval naročnino redno! Prijatelji, ki pošiljate nove naročnike — prosimo Vas, da pošiljate čim manj naslovov za pošiljanje lista na ogled, ker tudi to stane mnogo denarja in dela in je treba voditi za ogleduhe« posebno kartoteko.

Slovenska revija in fašizem

Politično glasilo slovenskega dela J. R. Z. »Slovenec« in razni drugi listi in revije, ki jih tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani, se že od vsega početka žalostnega krvavega obračunavanja v Španiji ogrevajo in navdušujejo za zmago fašizma proti demokraciji in izlivajo najgršo gnojnico na obrambo španske ljudske vlade. Zanimivo pa je, kako premišluje o Španiji odlična slovenska

revija »Dom in svet«. V zadnji številki, iz katere posnemamo med drugim odstavek o fašizmu, v katerem piše odlični predstavnik mlade kuščansko-socialno usmerjene struje g. Edvard Kocbek dobesedno tako-le:

»Fašizem je javna, organizirana bramba pragmatičnega hierarhičnega duha z vsemi družabnimi in duhovnimi sredstvi. Zaradi velikih svetovnih premikanj, političnih napetosti in detonacij, so se rodile in spustile strastne sile, ki jih je fašistično meščanstvo začelo izrabljati v svojo okrepitev. Fašizem si povsod naneva obliko protimarksističnega borca, v resnici pa v njegovih vrstah človek prav tako izgublja osebnost in svobodo. Poleg tega pa fašizem greši z zakrivanjem družabne resnice v imenu spodobnosti, tako da krivico pokriva s plaščem reda. Fašizem se predstavlja kot mistična reakcija življenja nad mehanizmi, obnova družbe, v kateri se človekovi dolžnosti ustvarjanja zoperstavlja dolžnost ohranjanja in ki ji duh pomeni le red, disciplino, silo, vitalnost, uspeh. V tej navidezno enotni resnici je fašizem celo nevarnejši od komunizma, kajti če komunizem jasno in odprto gradi svoj napačni nazor, potem fašizem gradi svojega v navidezno skladju z vsemi duhovnimi načeli in ustanovami v resnici pa razkroja sveti hierarhični duh svobode v brez-pogojno brambo dosežanega reda. Še vedno zveni Haeckerjevo vprašanje: »Kaj je več: mrtva resnica ali živa laž?«

Fašizmu se je v veliki meri posrečilo vzbuditi videz, da je branilec duhovnega in osebnega življenja, zakonitosti, reda, pravilnosti, celo univerzalnosti. Zato mu ni bilo težko, pridobiti si naklonjenost meščanskih kristjanov, to je kristjanov, ki so svojo vero zgolj podedovali in tudi

v duhovnem oziru živijo od dogotovitelnih stvari, ki si ničesar ne ustvarijo s stvarilnim ognjem, ampak z nezaupno opreznostjo urejajo, kar se z ureditvijo še bolj izgublja. Evropsko krščanstvo je povečini ujeto v ta družabni nazor, kjer je posvečanje narave in zgodovine zadobilo prednost pred idejo spreminjanja sveta. Meščansko krščanstvo začne nastopati kot pravovernno krščanstvo, niti cerkvena hierarhija se ne ustavlja povsod dovolj krepko temu udaru, nič čudnega, pravi Berdajev, saj je duhovniški stan že od nekdaj kazal nagnjenje v meščanstvo. Tako je prišlo do neizbežnega, žalostnega dejstva, da fašizem istoveti svojo duhovnost s krščansko duhovnostjo in izrablja versko čustvo in da na drugi strani krščanska praksa ne izključuje tesnega sodelovanja Cerkev s fašistično borbenostjo. Treba je pibiti, da te nemogoče zmede ni kriva le splošna oslabilenost krščanskega duha na svetu, ampak zavestna, prejasno zavestna služba mnogih vodilnih kristjanov posvetnim, postavim fašističnim silam.

Pretrsljiv primer nudi Španija. Prvič nam razodeva krivdo zgodovinskega in družabnega krščanstva, drugič pa umeno zakrivanje te krivde. Tu se določno vidi: Kdor govori o nejasnosti v španskem primeru, se hoče odtegniti odgovornosti in posredno služi neresnici, kdor pa celo le eno samo stališče brani (in zanimivo je, da meščanski kristjan brani fašistično stališče), služi neposredno laži. **Žalostno poglavje predstavlja krščanski tisk v Evropi** (podčrtali mi, op. ur.) z malimi izjemami ni znal obdržati svoje samostojnosti in se je postavil na fašistično stran, **kakor se je liberalni tisk marsikje iz gole koristi** (podčrtali mi, op. ur.) postavil na protifašistično stran. Krščanski listi neprestano govorijo o križarski vojni zoper boljševike, o sveti vojni krščanstva zoper požigalce cerkva, zoper ubijalce duhovnikov, oskrunjevalce žen in otrok, ki človeško kri pijejo, nič pa ne govorijo o vzrokih strašnega klanja in pustošenja, še manj pa o fašističnem grozodejstvu, ki je vsaj tako veliko, kakor je grozodejstvo besnih ljudskih množic ...

Fašizem, prosveta in učiteljstvo

Nobenega dvoma ni več, da je slovenskemu delovnemu ljudstvu potrebna popolna jasnost v vseh sodobnih vprašanjih, da mora zavzeti do vseh pojavov v človeški družbi pravičen odnos in se tako otresti vsakega škodljivega omarovanja in tavanja.

Tudi učiteljstvo predstavlja del slovenskega delovnega ljudstva in to zelo važen del. Posvečena mu je vzgoja najširših ljudskih plasti. Kot prosvetnega delavca najdeš učitelja tudi v zadnji hribovski vasi, kjer se čisto pod močnim moralnim pritiskom in brez osebne svobode s težavo bori za vsakdanji kruh. Dober učitelj, ki se vživi v težave in potrebe svojih sovaščanov, se jim močno približa in jim s svojim nasvetom in pomočjo lahko mnogo koristi. Takšnih učiteljev je med slovenskim narodom mnogo in naše ljudstvo jih ceni in spoštuje. Prav posebej pa je učitelju kot vzgojitelju bodočih rodov slovenskega naroda potrebno, da zavzame jasno določeno stališče proti fašizmu in se odloči zanj ali proti njemu.

Danes, ko so valovi fašizma začeli butati v vse države sveta in ko so nam posledice fašističnih diktatur v nekaterih državah zelo jasne; danes, ko je naše slovensko učiteljstvo že na lastnem hrbtu imelo priliko občutiti vse »prijetnosti« jugofašizma, nam na podlagi točno ugotovljenih dejstev pač ne bo več težko ugotoviti pravo lice fašizma in zavzeti do njega pravilno stališče.

Ne bomo govorili o našem »jugofašizmu«. Vsi ga poznamo in vemo, da je v razpadu. Poglejmo raje, **kakšno stališče zavzema fašizem do prosvete in do kulturnih dobrin**. Nekaj vodilni predstavnik nemške narodno-socialistične stranke je izjavil: »Ko čujem besedo kultura, zgrabim revolver.« Ta izjava je značilna za ves fašizem: **kulturni izraz fašizma je v »revolver-kulturi«**, t. j. v kulturi sirovega nasilja, uničevanja vseh državljanskih in osebnih svobod, torej — v popolnem zanikanju kulture.

Ta duh popolne vojaške vzgoje nam nudi današnja Italija, pradomovina fašizma. Že v otroških vrtech se štiriletni otroci udeležujejo v družtvih s popolnoma vojaškim značajem. Igrače so jim puške, sablje, strojne puške in oklopni avtomobili. Učiteljstvo mora v šoli nositi kroj fašističnih oficirjev s črnimi srakami. **Fašizem ne pozna v šoli osebne svobode, ne za otroke in še manj za učiteljstvo. Popolna podreditve fašizmu.**

Tudi avstrijski klero-fašizem je izvršil napad na šolsko prosveto in to z zadnjo reformo avstrijskega šolstva, ki je bila izvršena v duhu najtemnejšega nazadnjaštva. S to poniževalno spremembo avstrijskega šolstva so ukinjene vse prosvetne dobrine, ki jih je uvedlo avstrijsko delovno ljudstvo v področju šole in ljudske prosvete za časa vlade socialne demokracije.

Prejšnja napredna delovna šola v Avstriji je še pred kratkim služila kot svetel primer vsem drugim evropskim narodom. Ta napredna šola je po fašizmu zopet zamenjana z ono »Franc-Jožefovo šolo«, t. j. s šolo, ki je samo organ in podružnica cerkve ter izraz njenih političnih stremeljenj, v kateri vlada namesto osebne svobode duh trde in krute pokornosti in podrejenosti sili in oblasti.

Tudi v Hitlerjevi Nemčiji niso prosvete in šolske razmere boljše, ker pač nemški narodni socializem noče s pomočjo šole dvigniti prosvetne stopnje najširših ljudskih slojev in jih z vzgojo pripraviti za življenje v svobodni, demokratični državi.

Zadnja pogodba med Jugoslavijo in Italijo obeta izboljšanje prosvetnih razmer za našo slovenske manjšine v Italiji. Bodočnost bo pokazala, kakšno bo to izboljšanje.

Največje, ki ga je sploh storil fašizem v sodobnosti, je — sežiganje knjig v Nemčiji.

Delavski obzornik

SAMO PRAVA DEMOKACIJA JE DELAVSTVU ZAGOTOVILO ZA IZVOJEVANJE NJEGOVIH PRAVIC!

Železno peto fašizma občuti najbolj kruto delavec. V državah, kjer vlada fašizem, v Nemčiji, Italiji, Avstriji, so delavcu odvzete vse pravice, vse možnosti borbe za izboljšanje njegovega položaja. Razpuščene so delavske strokovne organizacije, s katerimi se je delavec boril za izboljšanje delovnih pogojev, zvišanje mezd itd. Prepovedana je stavka in sploh vsako gibanje, ki bi bilo delavcu v korist. Tako je delavec prepuščen v brezobzirno izkoriščanje brez možnosti, da bi se proti temu boril. Zaslupljenec je tisti, — ki še danes trdi, — da je fašizem ustvaril blagostanje delovnih množic. Fašizem je najhujše nasilje, najbrezobzirnejše izkoriščanje delovnega ljudstva.

V demokratičnih državah je dana delavcu popolna svoboda združevanja in organiziranja. Poglejmo v Francijo, Čehoslovaško, Ameriko in drugam, kjer vlada demokracija! Tam obstojajo delavske strokovne organizacije, s katerimi si je delavec priboril izboljšanje svojega gospodarskega položaja. Priboril si je skrajšanje delovnega časa, zvišanje mezd 14-dnevni plačani dopust, zakonsko zaščito itd. S svojimi delavskimi kulturnimi društvi si je delavec vzgojil močno razredno zavest, ki je nedostopna za

vsako fašistno demagogijo. Tako je zavodni delavski razred postal močen faktor v državi in kot tak ima vpliv tudi na ustroj države same.

Danes, ko se vedno jasneje zbirajo na eni strani demokratične sile, na drugi fašistične, ki so eksponent velekapitala, se moramo, delavci, jasno in odločno postaviti na stran demokracije.

SE K VPRAŠANJU SLOVENSKE STROKOVNE ZVEZE.

Nastalo je razmišljanje o potrebi slovenske strokovne zveze. Pisec članka v zadnji številki »Neodvisnosti« trdi čisto pravilno, da bi pomenila ustanovitev še ene strokovne organizacije samo razkol že itak preveč razkanih delavskih vrst. Ali je potrebno, da ima slovensko delavstvo kar štiri strokovne organizacije, ko imamo vendar vsi iste potrebe? Moje mnenje je tudi, da bo slovenski delavec dosegel iste uspehe, če bo znal varovati obstoječe zveze in jih demokratizirati. Člankar daje prednost JSZ. Mislim, da Nar. strokovna zveza v tem pogledu prav nič ne zaostaja. Tudi ona je nastala iz slovenske miselnosti kot odpor proti italijankemu in nemškemu fašizmu.

Danes pa čutimo vsi delavci veliko potrebo po demokraciji. Zato bi bilo dobro, da bi se vse zveze med seboj združevale in nehale z gonjo, ki delavskemu gibanju le škoduje. Delavstvo naj se zave, da je le v skupnosti moč. Glejmo, kdo povzroča spore in kdo je na krmlu! Razširjamo dobre časopise in pripeljimo v strokovne organizacije nove člane, ki bodo gradili enotnost! M. K.

O filmu in filmski kritiki

Velika sugestivna sila, s katero razpolaga moderni film, stopnjuje od dne do dne ne le njegov morebitni kulturni pomen, ampak ga usposablja za najučinkovitejšo politično propagandno sredstvo. Saj noben drug regulator javnega mnenja ne zaposluje človeške fantazije v taki meri kakor slika in živa beseda modernega zvočnega filma. S tehnično popolnostjo, ki omogoča najčudovitejše fotografske in režijske trike ter z velikim izborom rutiniranih igravcev se da še tako idejno in umetniško revščino zakriti in narediti največji neznisel tudi dokaj kritičnemu gledavcu sprejemljiv.

Res čudno bi bilo, ako se današnji do dna razburkani čas v borbah političnih skupin ne bi poslužil tudi tega, kot že rečemo, najučinkovitejšega propagandnega sredstva.

Tu ne govorim le o zvočnih tehnikah, ki morajo s svojimi političnimi tendencami na dan, pa najsi prikazujejo navdušenje množic za fašistični režim in njega voditelje v Italiji ali Nemčiji ter italijanske zmage v Abesiniji in Španiji, ali pa da skušajo preusmeriti našo pozornost od dejstev, ki jih molče preidejo, ker jim

ne ugajajo, na razne vremenske katastrofe, sportne tekme in modne revije. Tej in taki propagandi se more uspešno ustavljati pač vsak, tudi politično manj šolan gledavec.

Vse drugače je pri filmu samem. Smotrna politična propaganda se tu skriva sredi najbolj romantičnih zaljubljenih štorij, da se je le težko zaveš. In ni nam treba prisegati na Freudove nauke, če ugotovimo, da je prav tako podzavestno vplivanje najučinkovitejše. Le, če to tiho, skrito in podtalno propagando razgalimo in vsakega obiskovalca kina poučimo, nam postane nenevarna.

Seveda bi bila borba proti vsaki tendenci v filmu v današnjem času, ko je vse naše javno in zasebno življenje prepleteno s politiko, le donkihotska borba z mlini za veter. Naša prva naloga je torej, da filme z ozirom na njihovo tendenco pretehtamo in tiste, katerih tendenca nam je vseskozi škodljiva, kar najodločneje zavrremo.

Filmska kritika, ki bi po teh načelih z najostrejšo idejno analizo bistrila in čistila pojme, bi vršila s tem veliko kulturno in nacionalno poslanstvo.

KAREL ČAPEK: »RAZGOVORI Z MASARYKOM«.

Ne hvalim se z domoljubjem, ne krčim, da je drugi izdajalec domovine; potrpežljivo moram dokazati, da je njegova pot iz teh in teh razlogov zgrešena. Ljudje se morejo ob velikih besedah opiti, ne morejo se pa ob njih naučiti delati.

Ne ljubim praznega govorenja o slovanstvu prav tako kot ne ljubim patriotičnega govorilčenja.

Iz Prage so prihajale denunciacije na Dunaj, da kvarim mladino, da sem šovinist, da odklanjam Kanta in nemško filozofijo in podobno. Nadškoof Schönborn in nekateri med našimi najvplivnejšimi ljudmi so bili proti meni. Na Dunaj je bilo poslano poročilo o mojih predavanjih iz praktične filozofije, češ, da kvarim mladino, ker govorim o prostituciji. Kot da bi pred juristi in filozofi ne smelo biti govora o tako perečem moralnem problemu, kakršen je prostitucija!

Podobenega je bilo mnogo — danes se radi tega ne jezm več. Ob vsem tem sem spoznal, kako nesvoboda ljudi izkrivi.

Kdo še dvomi, da je stališče fašizma do kulture izraženo v popolnem zanikanju kulture, v zanikanju svobode vesti, govora, tiska, združevanja in zborovanja? Kdo se še kljub temu navdušuje za fašizem? Kdo še hoče hlapčevati?

Emil R

ZAPISKI

»Domovina, nismo te slišali!« Tako piše ameriški »Srbobran« po radijskem govoru g. dr. Stojadinovića jugoslovanskim izseljencem. List piše, da ameriški Srbi prav dobro slišijo Berlin, Dunaj, Rim, ne slišijo pa Beograda, čeprav bi morala Jugoslavija izkazati čast Nikoli Tesli vsaj z dobro radio-oddajno postajo.

PRVI MAJ V PARIZU.

Ves Pariz ze bil ta dan odet v praznično obleko. Prometa sploh ni bilo in celo taksiji so praznovali. Nobena tiskarna ni delala in izšel je le fašistični list »Action française«, ki so ga stavili pri-staži te skupine.

S svobodo tiska se zavaruje pravica kritike svega državnega in javnega aparata sploh in seveda tudi kritika oseb. Kritika je pogoj in metoda znanosti in znanstvenosti; kritika je pogoj in metoda demokratične politike.

Sovražnik narodov in ljudstva ni ljubezen do naroda, pač pa šovinizem. Ljubezen do svojega naroda ne zahteva od nas, da ne ljubimo drugega naroda.

Masaryk.

Propadanje malih kmečkih domačij

Vsak mali in srednji kmet čuti svetovno krizo, ki jo skušajo prevaliti denarni mogotci le na pleča revnega ljudstva. Da o poljskih delavcih, viničarjih, hlapih in deklah, sploh ne govorimo! Pa ni današnja agrarna (poljedelska) kriza prva taka kriza na svetu. Bilo jih je že nešteto, vzroki pa so bili pohodi vojsk, elementarne (prirodne) neizgode — poplave, suša itd. Vzrok današnje agrarne krize je pa čisto drugje: kriza poljedelstva je danes posledica tehničnega napredka, razvoja strojev in napredka znanosti.

Po svetovni vojni sta bili Evropa in Rusija uničeni. Poljskih pridelkov je primanjkovalo, zato so cene rasle. V obeh Amerikah, zlasti v U. S. A. in Kanadi so začeli krčiti puste prerije in nastali so ogromni novi kompleksi plodne zemlje. Farmerji (kmetje) so želeli čim več pridelati in čim več zaslužiti. Čim večje je ozemlje in čim bolj racionalna je produkcija (pridelava s čim manj stroški), tem več je profita. Zato so začeli uvajati tudi stroje, ki so se dobro obnesli. Kmalu pa so se pokazale zle posledice: farmerji so se pri nakupu strojev zadolžili in tako so jih ujeli bankirji in veleposessniki v svoje mreže. Mala posestva so začela propadati in prehajati v last bogatih bačnih podjetij (hranilnic) in velikih farmerjev. Samo v U. S. A. je izgubilo približno milijon farmerjev svojo zemljo in so kot najemniki začeli odelovati svojo izgubljeno zemljo s traktorji, kombajni itd. Toda tudi velikim farmerjem že prede trda: ker je hotel vsak čim več zaslužiti in je skušal zato čim več pridelati, je nastala hiperprodukcija (preveč blaga) in cene so začele padati. Da bi to preprečili, so zmetali v morje tisoče in tisoče vreč pridelkov! Tudi konkurenca je začela uničevati kmete. Samo l. 1920. je bankrotiralo v U. S. A. 2.700.000 kmetov! Država je bila primorana tem propadajočim kmetom pomagati s kmečko zaščito, dr., vendar pa je prepad le odgodila, ni ga pa preprečila.

Rekli smo, da je vzrok agrarne krize v napredku znanosti in tehnike. Toda zato napredka ne smemo odvracati! Vedeči moramo, da se srednjeveški način obdelovanja zemlje ne sklada več z današnjimi potrebami in možnostmi. Da terja napredek tehnike tudi nove gospodarske oblike. Naloga naprednega človeštva pa je — prehod v te nove oblike olajšati, pravilno usmerjati, da bodo postali stroji koristna pridobitev za vse ljudi, ki delajo.

Tam v velikem svetu, na ameriških horzah se določajo cene tudi našemu žitu. Naša mala gospodarstva so kakor orehova lupina v morju tisoč in tisoč drugih interesov, tisoč in tisoč trenj med posameznimi bogataši. To bi moral vedeti naš kmet, da bi spoznal, kako smešno so obljube tistih konzervativcev (nazadnjakov), ki hočejo reševati našo zemljo na zastarele načine, ki hočejo obnoviti staro kmečko idiličnost, ki je menda sploh nikdar ni bilo kje drugje razen v glavah hrepenečih »stihotvorcev« in v šolskih knjigah.

Repoštev: Kakšno skrb uživajo vojne žrtve

V nedeljo, 25. aprila je bil v Ljubljani občni zbor Oblastnega odbora združenja vojnih invalidov, vdov in sirot za Slovenijo. Zastopane so bile vojne žrtve iz vse Slovenije in iz poročil in obtožb smo slišali neverjetne, strašne stvari.

Tajnik Krajevnega odbora iz Prekmurja je poročal:

»V zadevi priznanja nekega našega člana, siromašnega kmetiča, je dobilo redno sodišče od zagrebškega invalidskega sodišča, akt, da zasliši nekatere priče.

Lendavsko sodišče je priče zaslišalo in akte vrnilo zagrebškemu invalidskemu sodišču v nadaljnje postopanje.

Tedni so potekali, Nobene rešitve. Kot tajnik Krajevnega odbora sem šel v Zagreb urgrat. Pa mi pravijo na invalidskem sodišču:

»Za Boga, res da, priče je lendavsko sodišče zaslišalo. Ali ne pod prisego. Na izpoved priče brez prisega se pa ne moremo ozirati.«

Pokazal mi je akt.

Sam nisem bil toliko duhaprisoten, da bi se res prepričal, kako je s tistimi pričami, ampak sem prosil, naj mi izroče akt, da ga sam osebno odnesem sodišču v Lendavo, da bo reč šla hitreje izpod rok. Pa sem prosil in prosil, da sem nazadnje akt dobil.

»Samo takoj ga vrnite,« so mi zabičali. Šel sem naravnost na sodišče v Lendavo. Rekel sem:

»Priče niste zaslišali pod prisego, pa sem prinesel osebno akt iz Zagreba, da to izpopolnite.«

Sodnik me je pogledal. Vzel je akt in rekel:

»Kaj na zagrebškem sodišču ne berejo aktov?« Odpel je akt in stran, kjer so bile izpovedi prič. Podčrtal je z rdečim svinčnikom in rekel:

»Glejte, pokažite jim le to. Točno je zapisano, da so bile priče zaslišane pod prisego.

Dve tretjini aktov leži nerešenih od leta 1929. in 1930., vojne žrtve pa trpe.

Na Barju v Ljubljani je bila povodenj kakor skoraj vsako leto. Tam živi kočar, Čepin Anton, 60 odstotni vojni invalid. Povodenj je razrušila skladišče in odnašala s seboj deske in hlode. Čepin je s kavljem vlovil tak plavajoči hlood, in ker ni imel kuriva, si ga je pridržal. Če bi ga ne vlovil, bi odplaval hlood kdo ve kam in bi ga porabil za drva kdo ve kdo. Toda lastnik tistega skladišča ga je tožil in invalid je bil obsojen na 24 ur zapora. In zato je izgubil invalidnino.

Pomotoma je celjska davkarija sporočila invalidskemu sodišču, da vojna vdova A. K. iz okolice Celja plačuje nad 120 Din davka. Sodišče ji je zato odreklo invalidnino. Revica je brez premoženja. Po intervencijah pa je davkarija končno ugotovila, da je pomotoma zamenjala ime vojne vdove s podobnim imenom neke druge vdove in javila pomoto invalidskemu sodišču.

V Kamniku živi vojna vdova s šestimi otroci. Ker je bila kaznovana radi koristolubja, so ji invalidnino odvzeli.

Kamniška Bistrica je zdiviljala in raznašala po strugi mnogo drv. Pa so njeni otroci lovili ta drva, tako za šalo celo, da so se igrali in nosili nekaj polen tudi domov. Ker mati-vdova ni otrokom zažugala in ni oddala lastniku tistih vlovljenih drv, je bila kaznovana. Izgubila je invalidnino.

In tako so se vrstile strašne zgodbe brez števila.

Vojne žrtve so v nedeljo kriknile v javnost z zahtevo, da se vse te krivice popravi in da zadoščenije.

Dostojanstvo človeka in morala države je, da to stori.

Pravica do kritike, do kritike v vseh področjih, je pravica politične iniciative.

Masaryk.

Iz popotne torbe

Človek, ki hoče okrog potovati, mora biti dober športnik: kolesar, brzojodec in brzotek. Poleg tega mora znati povedati to, kar misli in še čas mora imeti, da ga zadrgne po potrebi praznosta. Vprašanje je seveda slovenskega narodnega davka. Če je v kasi prazno, potem tudi popotnikom slaba prede, če seveda celo drugače ne gre, da popotnik doma ne ostane in je »Popotna torba« potem prazna. — General Montekukuli je že v starih časih govoril, da je treba denarja, denarja in zopet denarja. Če nimas dispozijskih fondov ali povečanih postavk v proračunu, ali pa podpor od kase »Tehnične uniije«, ti slaba prede. Zato povsod potkam na zavedna srca naših somišljenikov. Saj sem mnenja, da naj ljudsko gibanje ljudstvo samo finansira. Če gibanje ljudstvo vzdržuje, zanj tudi dela in v njem tudi odločuje. S tujim denarjem se ne da ljudska duša kupiti. — Zato je zelo važna stvar slovenski narodni davek! Vsak pravi somišljenik bo dal, kolikor bo mogel. Čeravno malo, samo da bo dal!

Ljudstvo je politično zelo zapuščeno. Saj ima čisto zdrave nazore. Kjer govorim z

ljudmi, povsod pravijo: »Tako je treba, tako bo treba narediti!« Saj je že v ljudeh, samo v dejanja je treba spraviti. Neka osnova za široko slovensko ljudsko gibanje je že v ljudeh samih.

Črni graben, dolina od Lukovice do Trojan je zelo zapuščena, toda proti fašizmu, proti korporativni državi in drugim fašističnim privescem so ljudje vsi. Čeravno je v dolini največ »Domoljubov«, pa se še ni posrečilo dobiti ljudi za to, da bi v svojo skledo pljuvali. Tudi ljudstvo v Črnem grabnu si želi, da bi se cerkev depolitizirala. Ko so ljudje videli članek treh slovenskih duhovnikov v »Neodvisnosti«, so bili zelo veseli: »Torej vendar niso vsi duhovniki taki!« Ljudstvo prav za prav ni proti veri, a želi si duhovnikov, ki bi bili z njim. Baš ljudski duhovniki, ki so se postavili po robu fašizmu, bodo mogli vrniti ugled cerkvi, ki ga je izgubila radi koristolubja in oblastilubja nekaterih slabih duhovnikov. — Španski zgled mora biti naši duhovščini svareč zgled.

Črni graben je zelo mirna dolina. Dočim imajo drugod že prave manevre in eksercirajo kot avstrijski soldatje. tu kakega »Pofa« nisem opazil. Tu niso tako v strahu »Če kaj pride!«

Za mir, svobodo in napredek!

Mladina govori...

Demokracija, fašizem, mladina

Vedno jasneje stopata v življenje dva tabora. Nista to tabora, ki bi se ločila po narodnosti, starosti ali spolu. To sta tabora izkoriščanih in izkoriščevalcev.

Mi mladi smo proti idejnim frontam. Smo za enotnost in ustvarjanje delo vseh poštenih ljudi. Toda nepošteni strankarji so nas skušali vpreči v svoje vozove, da bi postali material pri uresničenju njihovih skritih namenov. Spoznali smo jih in se postavili proti njim. Postavili smo se v fronto poštenih, izkoriščanih, zaslepljenih.

Reakcija in napredek si stojita nasproti. Fašizem in demokracija. Vojska in mir. Teror in svoboda. Lakota in kruh. Vsi znaki v svetovni politiki kažejo

veliko delavnost reakcionarnih sil.

Težko je govoriti. Samo opozarjamo. Razvoj bo šel tisto pot, ki je v danih prilikah mogoča in ki jo ljudje utirajo ali zastavljajo. Tudi pri nas prihaja do vedno ostrejših delitve med fašizmom in demokracijo. Morda bo kmalu prišel čas, ko se bo morala vsaka stranka, vsaka skupina, vsaka ustanova, vsak človek odločiti za napredek ali za reakcijo.

Nočemo delitve v idejne tabore. Toda fašizem se organizira in demokracija ne sme stati prekrizanih rok.

Mladina ima pravico odločati o bodočnosti, saj bo to njeno življenje ali njena smrt.

VAJENEC-TRPIN.

Ko pridem jutraj spet na delo, že čaka tu me psovk krdelo. Je gospodar mi vedno za petami nikoli on miru ne da mi. Pa če še kaj narobe primem, najbolje je, da kar takoj izginem. Sicer pa lop in bum po moji glavi, ki vodovodu nesem nos krvavi. Poleti v hudi pa vročini, v ledeno mrzli tudi zimi po cestah pustih vlačim gare, a gospodar moj šteje pare. Ko pridem, zdi se njemu pozno in spet ošteje mene grozno: »Ja, kaj pa misliš, ti, fakin, da naj te jaz zastoj redim?« A duša moja polna je solza in srce moje polno je gorja.

Pa mislim si: prišel še bode čas, ko pride tudi v naše duše sreče glas. Takrat pa gospodar ne bo imel fantiča, da imenoval bi ga hudiča.

Rado.

KRONIKA.

V Magdalenski ulici se je ustrelil devetnajstletni ključavničarski pomočnik P. Bil je eden izmed mnogih žrtev nenormalnih razmer. Le da se eni ukonijo, drugi prelomijo. — Neki beograjski gostilničar je do nezvesti pretepel svojo služkinjo. — Milostljiva nekega uglednega Beograjčana pa je najela mlado dekle iz Karlovca za svojega slaboumnega sina. Dekleta so poslali po nekaj mesecih k zdravniku, da izvrši splav. Soproj ugledne milostljive je aktivni član neke fašistične organizacije.

Cenjenim naročnikom!

Vljudno prosimo naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, naj nam isto zanesljivo nakažejo do 15. t. m. Naročnikom, ki so v zaostanku z naročnino, dva ali tri mesece in ki nam do 15. t. m. ne bodo poravnali naročnine, bomo vsem brezpogojno ustavili pošiljanje lista. List bomo nadalje pošiljali le takim, ki nam bodo pisмено sporočili, da trenutno ne morejo plačati naročnine.

Ker se nekateri naročniki, ki smo jim ob prvem v mesecu sporočili zaostanek naročnine pritožujejo, da smo jim preveč zaračunali, sporočamo vsem, da je v znesku všteta že naročnina za mesec maj. Vljudno prosimo cenjene naročnike naj nam plačujejo mesečno naročnino vedno vnaprej.

Neredno plačevanje naročnine povzroči upravi lista ogromno nepotrebnega dela.

Uprava »NEODVISNOSTI«.

Dolžnost in pravica demokratične javnosti odstranjata tajnost in prikrivanje. augurstvo v najširšem pomenu besede: razvoj in napredek npravnosti in vsega javnega in zasebnega življenja pomenita, odvajati se laži in lažnivosti.

Masaryk.

Z A P I S K I

V velikih skrbih. Naše gibanje je vzbu dilo zadnje dni v slovenskem tisku raznih jugoslovenskih otenkov veliko zaskrbljenost. Zlasti tisk »Jutrovega« koncerna je zaskrbljen, ker to naše gibanje baje ne uspeva tako, kakor smo pričakovali. V tej svoji zaskrbljenosti pa daje seveda tudi nasvete, kako jih tudi ne bi, ko je pa v takih skrbih za nas! Tako pravi, da je treba samo da odpade »gospoda, ki pristavljajo k njemu svoj lonček«, pa se bo iz vsega morda le še kaj rodilo. Na prvo trditev, da gibanje ne uspeva, samo vprašanje: Kdo pa je postavil pri zadnjih občinskih volitvah v Sloveniji edino resno opozicijo proti JRJ in dosegel prav častne uspehe? Morda JNS, ki je dobila vsega skupaj menda 2 občini? Ne, ta opozicija je bila delo našega gibanja in »Jutro« bi moglo biti več ko ponosno, ako bi bilo doseglo samo polovico našega uspeha. Na drugo pa: Pri nas ni »gospode, ki bi pristavljala k gibanju svoj lonček«, kakor ga pristavi »Jutrova« gospoda k vsakemu »gibanju«, samo da ji pusti do ognja! Tudi k našemu gibanju bi ga pristavila, pa še kako rada, zato pa svetuje, naj bi odšlo vilo sedanje vodstvo in ga zamenjalo — z »Jutrovo« gospodo. Bilo je predlanskim poleti, po sestavi vlade JRJ, ko je dejal neki zelo merodajni »Jutrov« gospod: »Sedaj bi bilo za nas najbolje, da bi se pridružili dr. Mačku, a se žal ne moremo, ker nas ne bi hotel sprejeti kot voditelje.« Menda nadaljnjih pojasnil ni treba?

V uredništvu beograjske »Politike« je prišlo do sprememb. Baje je odstavljen g. Ž. Balugzić, pariški dopisnik g. Svetozar Petrović, bivša ljubljanska dopisnika g. Dedier in g. Markišić, ki je znan po svojem objektivnem poročanju o naših krajih, radi česar so ga nekateri pre gnali iz Ljubljane.

Teh spremenib bralci gotovo ne bodo veseli.

A.: Ali veš, zakaj je Franko za najstrožjo zaporo španskih meja?
B.: Vem! Zato, da bi mu »prostovoljci« ne ušli!

A.: »Nankinska vlada je zvišala dnevne ljudskih poslancev za 50 tazlov na dan!«
B.: »Ali ni bilo mogoče ceneje sprejeti proračuna?«

A.: »V Indiji se je prebivalstvo na severu Angležem uprlo!«
B.: »Ker so tako malo kulturni, da ob ljubam več ne verjamejo!«

N A Š I K R A J I

NOVOMEŠKI OKRAJ.

Slovenska zavest ljudstva v naši okolici je vedno močnejša. Slovenski program bivše S. L. S., ki je služil vodstvu te stranke za limanice, s katerimi so lovili glasove slovenskega ljudstva in po katerem se je klerikalni gospodi posrečilo pridobiti pri nas veliko večino volilcev, je pa vendar v ljudsko zavest globoko zaoral. Velika večina ljudstva vidi svojo rešitev v kulturi, gospodarski in politični svobodi slovenskega naroda. Napake mačkovecev pri nas in pa vera v odrešenje slovenskega naroda po voditelju bivše S. L. S. so vzrok, da je velika večina ljudstva v našem okraju šla za S. L. S. v centralistično vladno stranko J. R. Z. Te množice sedaj vse bolj izpregledujejo, da so ogoljufane, razočarane, postajajo deloma brezbrizne, deloma, zlasti borbenejši iščejo novih poti.

V našem okraju sicer obstaja neka svojevrsna organizacija »mačkovecev«. To gibanje je vzraslo iz borbenega duha volilcev liste g. Mačka 5. maja in je bilo splošno razveseljivo in ki bi ob zdravem vodstvu in razumevanju težen delovnega ljudstva imelo bodočnost. Ker je pa skupina, ki se je povzpela na vodstvo tega gibanja, za potrebe ljudskih množic brezobzirna in dosledna le v zaležovanju lastnih ciljev, ne more biti ljudstvu privlačna. V bistvu pa je na poti skupnih ciljev slov. ljudstva samo cokolj. Poglejmo kakšna je njena zgradba in delovanje. — Organizacija je za slovenske razmere nesmiselna in v temeljih zgrešena, ker je grajena iz Zagreba ter tako dobiva vse bolj vidno značaj priveska Hrvatske seljačke stranke. Njen mojster je zagrebaški magnat g. Botušić, ki je bil kandidat na listi g. Mačka za novomeški okraj. Tedaj se je spoznal z ljudmi in nekatere kot svoje agitatorje še vedno inspirira in financira ter tako hote ali nehoti dela med ljudstvom razkol. Z vsiljevanjem hrvatskega vzorca povzroča nezadovoljstvo zlasti pri delavcih in obrtnikih. Ljudstvo čuti, da mu to ni lastno in postaja neupljivo. Za gospodarske razmere v Sloveniji je hrvatski vzorec za rešitev slovenskega vprašanja neprimeren, čeprav se bratski hrvatski narod tudi bori za svojo osvoboditev. Še sedaj se opaža pri delavcih in obrtnikih sumljivo gozdnjanje, da nečisto biti privesek temveč zavestni kmetov. Se manj pa bo mogoče s takimi sredstvi pridobiti množice, ki so danes še v vladni stranki J. R. Z. — Čudno, da tega ne vidi vsaj g. Botušić, ki je sam prisostvoval kronanju teh političnih mešetarjev s funkcijami v tej organizaciji na njenem zborovanju dne 25. aprila t. l. Organizacija g. Botušića deli svojim članom legitimacije s sliko voditelja Hrvatske seljačke stranke g. dr. Vl. Mačka, z naslovom »Legitimacija Slovenskega kmetstva delavskoga gibanja.« — Kmetje, delavci, obrtniki in neosebni intelektualci v našem okraju, ki težnje ljudstva razumete, priključite se pravemu slovenskemu ljudskemu gibanju! Pojdimo na delo, da pridobimo v naše vrste vse poštene delovne Slovence, ki sedaj še v raznih protislovenskih in protisocialnih strankah služijo

Povejmo to tovarišem, ki še sledijo demagoškimi agitatorjem Botušićev organizacije in njegovim laskavcem iz J. N. S., katerih preteklost je v političnem udejstvovanju preveč zamazana, da bi jim še smeli verjeti. Dejstvo, da sedaj delajo po navodilih tujcev, je dokaz, da tudi to pot ne mislijo pošteno.

Razširimo naše glasilo »Neodvisnost«, ki nam bo omogočilo, da se tovariši z vseh pokrajin naše domovine Slovenije med seboj pogovorimo, da se v borbi tesneje povežemo in tako priključimo fronti za osvoboditev z bratskim hrvatskim in tudi srbskim delovnim ljudstvom, ki nima fašističnih in imperijalističnih ciljev. S kmečko delavskimi pozdravi! Z. R.

TRBOVLJE.

Prvi majnik 1937. je za nami! Mi trboveljski rudarji smo si imeli marsikaj povedati ta dan in čutimo potrebo ugotoviti naše dejansko stanje, ki terja, da najdemo izhod v boljše, človeka dostojnejše življenje.

Zato Vas prosim, g. urednik, da priobčite to pismo. — Mnogo nas je, ki nam naš zaslužek ne donaja za osebo na dan niti ne 2 Din. Sedaj pa so se živila še podražila, tudi so razne življenske potrebščine na novo obdavčene, kar je življensko stanje še poslabšalo, da živimo slabše kakor ...

Pri trgovcih imamo okroglo pet milijonov Din dolga, izgledov za kako zboljšanje ni nobenih. Onemogle rudarje se deložira in jih s tem stavi obični v breme, ki že itak prenaša preskrbo brezposelnih in vzdrževanje otroške kuhinje. Iz dnevnega časopisa pa čitamo letne bilance T. P. D. za leto 1936., kjer je razvidno, da je v tem letu imela štiri milijone Din več dobička, kakor v letu 1935., dasi ga je imela že v letu 1935. celih 12 milijonov. Mi smo pa tisti, ki smo za ta dobiček trpeli in stradali! Ali nismo upravičeni od tega dobička zahtevati vsaj toliko, da plačamo trgovcem? Kje je pravica? Spomnim se izreka Karla Marksa: »Pravica je tam, kjer jo ustvari delavec sam!« Delavec bo ustvaril le toliko pravice, kolikor bo delal moči!

VABILO.

Splošna delavska gospodarska zadruga Rudarski dom v Trbovljah vabi svoje člane na XIV. redni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 30. maja t. l. ob 9. uri dopoldne v zadržanih prostorih zadruge z običajnim dnevnim redom.

Trbovlje, dne 28. 4. 1937. Načelstvo.

Pri našem rudniku so razmere čim dalje bolj neznosnejše. Med tem ko se cene živilom vedno večajo, se plače temu primerno ne zvišujejo, nasprotno se višajo le dobički podjetja in to seveda na račun znižanja akordnih postavk rudarjev, na račun praznovnih dni in štednje dodeljevanja delavcev in potrebnega materiala. Na mnogih krajih, kjer sta svoje dni delala dva, mora biti danes samo eden. Celo vlakovodje-motorovodje hočejo usposobiti za vožnjo brez zavirajočih vlakov. Nepotrebno trpljenje povzroča uprava rudnika rudarjem z dostavljanjem svežega opornega lesa, kar se po drugih državah ne dogaja, ampak pošiljajo v jame samo suhi les. Vse te nepotrebne muke gredo zopet na račun štednje. To pa radi tega, da ni potreba lesa, ko je razžagan, spravljati na leseno skladišče, da bi se tam usušil, ampak se ga kar naloži na jamske vozičke in tako težkega takoj odpremi v rove. Če bi uprava, oziroma ti gospodje, smatrali rudarja za človeka, gotovo ne bi kaj takega počenjali z rudarji in nam povzročali nepotrebne dela. Pri količinskijem upoštevanju delavcev bi se temu lahko opomogli, in sicer takole: 1. Sveži les naj se pošlje na lesno skladišče, da se tam primerno osuši in šele nato pošlje suhega v rove (kakor se to dela v drugih državah). 2. Uprava rudnika naj bi nabavljala od kmetov samo suhi les, za suhi les bi dobil naš kmet več, podjetje pa bi si prihranilo stroške za sušenje.

PTUJ.

Ministrstvo za socialno politiko v Beogradu upravlja poseben fond borz dela. Iz tega fonda so bili že v nekaj inestih sezidani delavski azili, otroška zavetišča, ljudske kuhinje itd. Zanimljivo je, da v mestni občini Brezobestno posojilo v znesku do enega milijona dinarjev, ki ga je treba v 25. letih vrniti. Zato je ptujsko delavstvo solidarno pokrenilo akcijo za gradnjo delavskega azila v Ptuj, upoštevajoč, da mu more le skupen in složen nastop prineseti koristi. Ko je delavstvo bilo informirano, da bi tudi ptujska mestna občina zamogla dobiti brezobrestno posojilo, kakor so ga že dobile druge mestne in industrijske občine (Maribor, Celje, Ljubljana, Jesenice, Murska Sobota), je na skupnem sestanku zahtevalo, da se mestna občina ptujska resno zavzame za načrt, katerega uresničitev bo velikega socialnega pomena. Vložilo je tudi že prošnjo na mestno občino in pričakuje, da bo našlo popolno razumevanje in da bo mestni svet ukrenil vse potrebno, da dobi Ptuj moderen delavski dom, v katerem bo lahko nameščen delavski azil, ljudska kuhinja, šolska poliklinika, protituberkulozni dispanser, ekspanzija okrogne urada za zavarovanje delavcev. Borza dela in druge socialne in humane ustanove. Priprani pa smo, da bo vsa slovenska javnost podpirala zahteve ptujskega delavstva.

KRIŽE.

Zadnjič smo opisali, kako propada naše čevljarstvo, danes naj vam povemo nekaj o propadanju živinorejz in sadjarstva. Pri nas imajo veliki posestniki in trgovci mnogo raznih krav, mleko pa prodajajo zasebnikom. Majhni posestniki seveda ne moremo s njimi konkurirati, kajti mi imamo manj krav, mleko pa potrebujemo tudi za dom. Ker je naš največji dohodek prodaja mleka, redimo malo plemene živine. Voliča ali telico navadno posestnik proda še predno dorasteta — seveda za nizko ceno.

Na izvoz volov pa ni misliti. Kajti taki voli bi morali tehtati nad 600 kg. Ker ni živine, ni tudi hlevskega gnoja za sadne vrtove. Mnogokrat se zgodi, da drevo doraste, ko naj bi rodilo, se pa posuši, ker ni dobro gnojeno. Zemlja je po večini slaba, peščena in ilovnata. Za umetna gnojila ni denarja. Take so razmere, ki v njih živimo. Da bi že le delovno ljudstvo spoznalo svoj položaj in vzroke takih razmer!

Mali posestniki.

BOHINJ.

Tudi k nam je prišel list Neodvisnost! Ker nam je pisanje tega lista najbolj po volji, smo si list tudi naročili. Ker vidimo, da zastopa res ljudske interese, ga bomo razširjali in v njem obravnavali naše težkote in potrebe ter se tako med seboj spoznavali in skupno tudi dosegli, kar posameznik ne more.

Pretekli in sedanjí težki časi so nas naučili, da se je treba za skupne potrebe skupno boriti brez razlike strank, vere in stanu. Nam je zemlja tako piko odmerjena, da ob svojih pridelkih živimo samo nekaj mesecev v letu, ostalih 10 mesecev pa je treba iskati zaslužek in kruh v gozdovih Šumske uprave, na žagah, cestah in regulacijah. Za nas je precejšnjega pomena živinoreja, žal pa nam primanjkuje potrebna pašna. Imamo pa nekaj pašnih pravic na ozemlju gozdne uprave, ki so pa tako omejene, da nam dovoljuje samo gotovo število dni in tudi le nekaj krav in ovc pastiti. Te omejitve so prišle postopoma, ker so nam vzeli mnogo pravic, ker ljudje niso bili večji nemščine in niso vedeli, da se je treba večkrat za kako stvar pritožiti. Tako se nam je godilo pod Avstrijo. Po končani vojski, ko je nastala Jugoslavija, so nam obetali zboljšanje z izvedbo agrarne reforme, s pašo, sekanjem drv in stavljenega lesa. Mi smo lepo čakali.

Razdvojili so nas po strankah, da smo se med seboj prepirali!

Do skrajnosti izmučeni pa smo prišli do spoznanja, da se moramo združiti na podlagi naših potreb, ne pa po imenu strank. Tisti, ki nas bo zastopal, naj služi ljudstvu, ne pa ljudstvu njemu. — Bohinjski trpin.

Gestapo agenti na delu

Mobilizirati je treba vse javno mnenje za boj proti fašističnim agentom.

V predgovoru »Rjavi knjigi« navaja Lord Listowel iz Hitlerjeve knjige »Moj boj«, ki so jo narodni »socijalisti« proglasili za sveto pismo vseh Nemcev, neko zelo pomembno mesto, kjer »Führer« med ostalimi pravi: »...da se more s pametno in trajno propagando narodu servirati nebo samo kot pekel in narobe najbolj bedno življenje kot raj...«

Ceprav so Hitlerjanci ta evangelij nemškemu narodu vsilili z revolverji, koncentracijskimi taborišči in podobnimi prepričevalnimi sredstvi, je vendar gornji citat eden najbolj priljubljenih metod, ki jih uporabljajo vsi fašisti in tako ljudstvu servirajo »raj na zemlji«. Po takih receptih torej grade nemški fašisti svojo mogočno zgradbo notranje in zunanje politike. To je njih vzvišeni princip, to je njihova »nova etika«. Po tem principu tudi dan za dnevno organizirajo sumljive škan-dale, da bi z njimi razvpili svoje nasprotnike in dobili »dokaze« za nove aretacije, za nove obsodbe in mučenja. Na ta način so inscenirali (vpriporili) požar Reichstaga — parlamenta. Po tem principu je bil umorjen Dolfuss, preganjajo Žide, prave katolike, marksiste, zavedne delavce, protivnojo razpoložene intelektualce i. t. d.

V knjigi »Mrka mreža« so pojasnjene vse metode, ki se jih poslužuje njena Nemčija v svoji inozemski propagandi. Hitler pravi, da je propaganda del oboroževanja. In po tem principu tudi skrbno organizira to propagando. »Gestapo (Geheime Staatspolizei) je postala slavna že po vsem svetu in njeno ime pomeni smrt, ječe, uničenja. Gestapo organizira po svetu propagando, špijonažo, atentate, ugrabljenja i. t. d. Spominimo se le nasilnega ugrabljenja nemškega emigranta časnikarja Jakoba Bertolda, ki se je zatekel v Švico, ugrabljenja Lampesbergerja na češko-nemški meji, ugrabljenja šestnajstih emigrantov v Salzburgu, umor prof. Lessinga, inž. Formisa blizu Prage, Wormsove in Fabiano-ve v Londonu itd. itd. V Pragi so aretirali agenta Gestapo Bartolda Gerharda, ki je povedal še mnogo več. Spominimo se le še vloge nemške tajne policije v moskovskem procesu in zadnjih afer v balkanskih državah, spominimo se naših razmer v Mariboru, Celju, Sošanju itd. Tudi dokumente krajevo fašisti: maja 1935. je bil poskušaj vlom v Protifašistično knjižnico v Zenevi, kjer je spravljeno mnogo dokumentov o fašističnem terorju, špijonaži, razbojništvu.

Gestapo je imela že predlani v inozemstvu 2450 agentov, ki imajo čez 20.000 informatorjev, po domače »špicelnov«. Gestapo skuša pritegniti v krog sodelavcev vsakega v tujini živečega Nemca. Tako so razkrinkale rumunske oblasti v dopisniku »Völkischer Beobachterja« agenta Gestapa. In prav nekaj podobnega se je odkrilo v nizu zadnjih naših in tujih fašističnih afer spet v Romuniji. Niti ni treba, da je vsak tak špijon plačan ali da se zaveda svojih dejanj. Možno je, da dela v prepričanju za nemško ljudstvo, da je pristen biti v službi Gestapa, da so njegovi soro-dniki kot talci zaprti v Nemčiji itd.

Gestapo ima ogromen aparat, arhive in kartoteke. Vse to plačujejo milijoni nemškega delovnega ljudstva! Glavni štab sestavljajo najboljše strokovnjaki raznih »človečanskih znanosti« kakor policije, špijonaže in kontrašpijonaže. Štab svoj sedež skriva in se stalno seli iz enega dela Berlina v drug del. V času izida knjige »Mrka mreža« se je nahajal v Friedrichstrasse. Na mejah pa obstojajo Gestapo podružnice, ki dajejo navodila agentom v raznih državah. Edino špijonažo v republikah sovjetske unije vodi centrala sama. Razen tega pa je široko organizirana mreža kontrolne službe, ki nadzoruje delo samih agentov. Nagrade in plače prihajajo preko poslaštva, preko raznih trgovskih podjetij in potovalnih uradov, katerih uslužbenci pač ne vedo, kakšnim ljudem izplačujejo ta denar.

Spomniti pa moramo bralce tudi na druge vrste propagande. Hitlerjanci ne uganjajo namreč le politične, temveč tudi kulturno propagando. Tretji Reich je organiziral po vsem svetu svoj tisk, pošilja v svet svoje filme, ima svojo poročevalno agencijo D. N. B., katere poročila prinašajo vsi in tudi naši — fašizmu naklonjeni dnevniki. V inozemstvu je mnogo nemških kulturnih organizacij, ki so pod kontrolo propagandnega ministra Göbelsa.

Ceprav o nevarnosti fašizma mnogo pišemo, je to še vendar premalo. Treba je združiti vse sile, zaktivizirati vse naše moči, da prikazemo fašizmu v pravi luči, da opozorimo na vse tiste lepe vabe, ki nanje fašizem lovi ljudi. Treba je mobilizirati vse naše javno mnenje in prisiliti naš tisk, naše stranke in vse posameznike, da stopijo odločno na stran naše svobode, na stran kulture, miru in napredka.

ODPRAVIMO VZROKE JETIKE!!

Jetika se širi vzporedno s civilizacijo. Civilizacija pa tudi nudi sredstva, da se jetika med ljudstvom zatre. To pa s tem, da si ljudstvo pribori pravico do tečne hrane, do higijenskih stanovanj, do počitka, dopusta, do zraka, sonca in veselja.

Skoro brez pomena je pobijanje bacilov, posledic. Odpraviti je treba gnoj, Vzroke: slabe gospodarske in socialne razmere, nezaščitenost širokih ljudskih mas, zanemarjenost mladine —

S tuberkulozo je okuženih v Evropi 80 do 90% ljudi. Leta 1934. je od 10.000 Slovencev umrlo za jetiko 13,5%. Najbolj je pri nas jetika razširjena v kmečkih okrajih: Sobota, Lendava, Dolenjska z Belo krajino. V Sloveniji umre letno za jetiko okrog 2000 ljudi, bolnikov pa je okroglo 6000.

Jetika je ljudska, proletarska bolezen. Ko bodo delavci in kmetje, uradniki in mladina, normalno zaposleni, siti, ko bodo uživali vsi brezplačno zdravljenje in zaščito pred izkoriščanjem, bo tudi jetika izginila.

DRUŠTVO JUGOSLOVANSKIH AKADEMIKOV

prosi vse, ki so sprejeli brošuro »Maribor za popolno slovensko univerzo«, da blagovolijo nakazati po priloženi položnici vsaj 2.— Din za kritje stroškov.

ZAHVALA. Isto društvo se vsem, ki so že nakazali prispevke za omenjeno brošuro najiskrenejše zahvaljuje.

Poseben vlak za ogled slovenske Postojnske jame pripravlja PUTNIK na Binkoštno nedeljo, dne 16. maja.

Binkoštni izleti s PUTNIKOM. Lukuzni avtokari vozijo: 16.—19. maja: Opatija in Postojna, celoten aranžman Din 720.—, 16.—17. maja: Postojna, Gorica, Trst, celoten aranžman Din 500.—, 16.—17. maja: Logarska dolina, vožnja Din 130.—, 16.—17. maja: Graz, vožnja in kol, potni list Din 110.—, Takojšnje prijave pri »PUTNIKU«, Maribor Celje.

Izdaja konzorcij »Neodvisnost«. Urejuje in odgovarja Stanko Hiti, novinar v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna, predstavnik ravnatelj Stanko Detela.